

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY
WSI PISKORZÓW WRAZ Z TERENEM, NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ
ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH**

2. Czas powstania

XIV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

PISKORZÓW

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: DOLNOŚLĄSKIE

powiat: DZIERŻONIOWSKI

gmina: PIESZYCE

6. Współrzędne geograficzne

50° 43' 59" N 16° 33' 39" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie
NAZWY: *Pyskeri villa* (1305 r.), *Piskersdorf* (1338 r.), *Peiskersdorff* (1667 r.), *Peiskersdorf* (1785–1945 r.), *Piskorzowice* (1945 r.), *Piskorzów* (1947 r.)

HISTORIA:

Piskorzów wzmiankowany jest w źródłach historycznych w 1305 r. i należał wówczas do dóbr pieszcyckich, których właścicielami w tym czasie była rodzina von Peterswaldu. W dobie średniowiecza poszczególne części miejscowości stawały się własnościami poszczególnych rodzin rycerskich. W 1582 r. po śmierci igismunda von Peterswaldu, Piskorzów przypadł jego synowi Hanowi. W XVII w. wieś stała się własnością rodziny von Gellhorn i tak pozostawało aż do 1654 r. Wspomnieć należy, że w czasie trwania wojny 30-letniej wieś została silnie splądrowana i zniszczona. Ostatnim właścicielem Piskorzowa z rodu von Gellhornów, był hrabia Ernst. W 1700 r. wdowa po nim ostatnim z Gellhornów, Maria Eliza von Beck sprzedała Piskorzów Hansowi von Zedlitz. Ten zaś sprzedał wieś Bernhardowi Bonit von Morenthai, za którego czasów w miejscowości rozwijać zaczęło się silnie tkactwo chatupnicze. W 1719 r. Piskorzów stał się własnością Erdmana von Promitza. W 1736 r. wieś została strawiona przez pożar, zaś w 1765 r. posiadaczem Piskorzowa stała się rodzina von Stollberg-Wernigerode. W 1785 r. w Piskorzowie zamieszkiwało 446 mieszkańców, w tym 19 knieci, 16 zagrodników i 38 chatupników. W miejscowości funkcjonowało w tym czasie 5 młynów wodnych. W 1830 r. właścicielem Piskorzowa był hrabia Anton von Stollberg-Wernigerode. W tym też czasie w miejscowości wzmiankuje się istnienie 102 domów, 2 folwarków, wolnego sołectwa, szkoły ewangelickiej, browaru, leśniczówki, 6 młynów wodnych, tartaku oraz cegielni. Piskorzów zamieszkiwało wówczas 794 osoby, w tym 80 katolików. Większość z mieszkańców zajmowała się tkactwem. W 1845 r. liczba domostw spadła do 98, zaś liczba mieszkańców wsi wzrosła do 960 osób, w tym 128 katolików. Po zakończeniu II wojny światowej, Piskorzów funkcjonował jako osobna miejscowość, zaś w latach 1973–2015 Piskorzów był częścią miasta Pieszyce. Od 2016 r. znów jest osobną miejscowością. W krajobrazie architektonicznym wsi dominuje kościół filialny św. Jana Nepomucena z XVI w., (przebudowany w 1730 r.). Wieś posiada dobrze zachowany układ wsi hańcuchowej, z zabudową mieszkalno-gospodarczą zlokalizowaną po obydwu stronach wiodącej przez Piskorzów drogi oraz zabudowaniami dwóch dawnych folwarków: Dolnego i Górnego.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

8 czerwiec 2023 r.

dr Kamil Pawłowski

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	PISKORZÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	PIESZYCE	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI PISKORZÓW WRAZ Z TERENEM, NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	DZIERŻONIOWSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórką.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- lokowanie nowej zabudowy mieszkalnej w linii zabudowy historycznej;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej, zwłaszcza elementów zieleni cmentarza przykościelnego;
- zachowanie małej architektury wiejskiej, tj. kapliczek i krzyży przydrożnych;
- zachowanie jako dominanty w krajobrazie architektonicznym wsi bryły kościoła św. Jana Nepomucena;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny;
- lokowanie nowych obiektów handlowych i usługowych możliwie poza granicami układu ruralistycznego;
- prace ziemne w obrębie stanowisk archeologicznych, wymagają prowadzenia badań archeologicznych.

Stanowiska archeologiczne: 9/88-24 (osada, średniowiecze), 10/88-24 (osada, średniowiecze).

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Goliński M., Kęsik J., Ziątkowski L., *Pleszyce od czasów najdawniejszych do końca XX wieku*, Toruń 2002
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, T. 20, *Masyw Ślęży, Równina Świdnicka, Kotlina Dzierżoniowska*, red. M. Staffa, Wrocław 2005.
- Zimmermann F.A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, T. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- *Messtischblatt, Reichenbach unter der Eule 5265*, 1919 r.

8 czerwiec 2023 r.

Opracowanie załącznika:

(data i podpis)

Kamil Pawłowski

dr Kamil Pawłowski

